

Endast en av tre som genomgått en ballongvidgning, PCI, uppfattar informationen från vården som att de har kvar sjukdomen och att de behöver ändra sin livsstil efter ingreppet, det visar en ny studie från Hjärt- och Lungsjukas Riksförbund.

- Nu måste informationen till patienterna ses över, vad vi säger och hur vi säger det, säger professor Joep Perk.

Text och foto: Magnus Östnäs

Hjärtsjuka tror att de är friska

DÖDLIGHETEN I AKUTA hjärthändelser i Sverige minskar. Samtidigt visar statistik från det svenska hjärt-kärlregistret, Swedheart, att endast var sjätte hjärtinfarktpatient når de fyra viktigaste målvärdena för att undvika ett återinsjuknande: rökstopp, blodtryck, blodfetter och fysisk träning. Statistik visar också på ett minskat deltagande i sjukhusens hjärtrehabilitering.

För att ta reda på orsaken till varför så många patienter som behandlats med ballongvidgning, PCI, inte deltar i rehabiliteringsprogram, har Hjärt- och Lungsjukas Riksförbund genomfört en nationell studie som omfattar en tiondel av alla patienter som årligen genomgår kranskärlsangioplasti.

1073 patienter från 29 sjukhus har

deltagit i SPICI-studien, Study of Patient Information after Coronary Intervention, och fått besvara frågor om hur de uppfattat informationen från vårdpersonalen, vad de nu vet om kranskärlsjukdom och om och på vilket sätt de tänker förändra sin livsstil.

STUDIEN VISAR ATT MER ÄN hälften, 57 procent, anser sig vara botade direkt efter ingreppet. Endast hälften av patienterna får rådet att ändra sin livsstil och endast en minoritet säger att de tänker förändra sina levnadsvanor.

Vid återbesöket uppfattar majoriteten, 67 procent, att de fått beskedet att de i grund och botten är friska.

- Vi anade att det låg till på det här sättet, men inte i den här utsträckningen. Det här visar att människor

sticker huvudet i sanden och inte förstår att PCI-behandlingen bara är toppen av ett isberg, säger professor Joep Perk, forskningsledare för SPICI-studien.

Joep Perk.

Foto: Escandio

MER ÄN HÄLFTEN, 52 procent, anser att orsaken till kranskärlsjukdomen beror på ärftliga faktorer. Livsstilsfaktorer som mat, motion och rökning uppfattas av patienterna som klart mindre viktiga faktorer bakom hjärt-kärlsjukdomen.

- Patienterna tror att det främst är ärftlighet och ålder som orsakar förträngningarna, trots att 80 procent av alla kranskärlssjukdomar är livsstilsrelaterade. Det finns en klar brist på

Ingrid Allermo, som gjort tre PCI-behandlingar, menar att eftervården måste bli mer individbaserad.

kunskap om bakomliggande faktorer till varför man insjuknat, det brister i information från vården och därmed får man också bristande effekt på livsstilsförändringar. Har man inte kunskapen om hur man förändrar sin livsstil så vet man ju inte vad man ska göra åt den, säger Joep Perk.

- Min slutsats är att det finns betydande vinster att göra genom att ge bättre information, att ge människor verktyg att ändra sin livsstil så att förträngningsprocessen och hjärt-kärlsjukdomen kan bromsas upp.

HJÄRT- OCH LUNGSJUKAS Riksförbund ska nu ta kontakt med Socialstyrelsen och Svenska Cardiologföreningen för att tillsammans med dem utvärdera vad SPICI-studien kan bidra till i vår-

den efter ett kranskärlsangioplasti.

- Vården kanske behöver få in pedagogisk kompetens, utbildare som lär oss hur man ska lära ut livsstilsförändringar. Forskningsmässigt vet vi att livsstil är minst lika viktigt som läkemedel för kranskärlspatienter, säger Joep Perk.

Går det att uppskatta hur många patienter som kan räddas?

- Ja, om man får en förbättrad information om hjärtrehabilitering som leder till bestående livsstilsförändringar då finns det flera hundra liv som står på spel varje år, säger Joep Perk.

- Man blir aldrig för gammal för att göra någonting åt sin livsstil eftersom åderförkalkning är en process som sker dag för dag. ■

"Anpassa rehab efter individen"

En mer individanpassad eftervård där man tar itu med en riskfaktor i taget och där närstående får information tillsammans med patienten, så vill två kranskärlsbehandlade utforma en ny hjärtrehabilitering.

Den nya SPICI-studien visar att två av tre hjärtsjuka upplever sig som friska efter att ha genomgått en kranskärlsbehandling.

Ingrid Allermo, forskningspartner i studien och med två hjärtinfarkter och tre PCI-behandlingar bakom sig, bekräftar majoritetens uppfattning.

- Jag levde på och stressade som vanligt efter den första infarkten jag fick som 45-åring. Jag kunde inte förstå varför jag fick infarkten eftersom jag alltid varit smal, motionerat och haft exemplariska blodfettvärden och lågt blodtryck, säger Ingrid Allermo.

Ingrid kopplade tidigt ihop stressen med sin kranskärlssjukdom och i dag har hon fått rätt. Hennes sjukdom är klassad som arbetsskada.

Ingrid Allermo skulle vilja se en mer individanpassad eftervård där man går in på just det specifika problemet. Stressar man ska man få hjälp med stresshantering, röker man ska man få rökavvänjning.

Stig Lodén genomgick en bypass-operation 1994 och skrev sedermera en bok

Stig Lodén.

om upplevelsen, "Hjärta med smärta". Men då, i den akuta fasen, hittade han ingen relevant information om orsakerna och vad han kunde göra åt sin kranskärlssjukdom. När han senare behandlats med ballongvidgning hade läkaren som genomförde ingreppet själv läst Stigs bok.

- Det är viktigt att det tydligt framgår att det inte är ballongvidgningen som gör att du är botad. Du måste hantera sjukdomen annars ligger du där igen. I eftervården är det viktigt att koncentrera sig på en riskfaktor i taget och att man genom att till exempel sluta röka kan förvandla en riskfaktor till en friskfaktor.

Stig understryker vikten av att man får information om sin sjukdom tillsammans med en närstående.

- Det är lätt att måla upp en egen bild av orsakerna till sjukdomen och lätt att känna sig frisk eftersom många kan gå hem och är i förhållandevis fin form efter en PCI-behandling. ■

SPICI-STUDIEN OM EFTERVÅRDEN EFTER BALLONGVIDGNING

SPICI-studien

1073 PCI-behandlade

besvarade enkätfrågor om hur de uppfattat informationen från vården, vad de vet om kranskärlsjukdom och hur de tänker förändra sina levnadsvanor. Vid återbesöket, 6-8 veckor efter in-

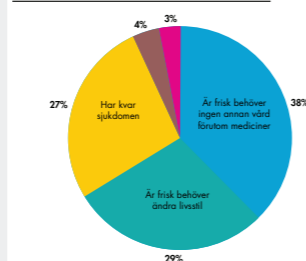
greppet hade patienterna följande uppfattning om informationen:

38 procent att de var friska och bara behöver mediciner.

29 procent att de var friska men behöver ändra livsstil.

27 procent att de inte är friska och behöver förändra livsstilen.

Patienternas uppfattning om information i samband med PCI samt vid återbesök:

Information

Sju av tio, 71 procent, fick inte information tillsammans med en anhörig eller närstående trots att de nationella riktlinjerna säger att det är det bästa informationssättet.

35 procent önskar mer information från vårdpersonalen

om hur de ska undvika och förebygga framtida hjärtbesvär.

71 procent av de tillfrågade uppgav att de fick råd och uppmärksamhet av personalen om hur de ska förebygga framtida hjärtbesvär.

Motion

31 procent uppgav att de är mer fysiskt aktiva efter ballongvidgningen än före.

57 procent uppgav att de är lika fysiskt aktiva.

12 procent är mindre fysiskt aktiva efter.

Kunskap om sjukorsak

Patienterna angav:

Ärftlighet: 52 %

Stress: 45 %

Ålder: 41 %

Kost: 31 %

Tobaksbruk: 25 %

Motionsvanor: 22 %